

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

♦ درس چهاردهم پایه نهم:

پیدای پنهان (پارادوکس)

تحلیلگر: بانوسالاروند

باتشکر از ایشان و تدریس خوبشان

جهان، جمله، فروغ روی حق دان   حق اندر وی ز پیدایی است، پنهان
(بیت دو جمله)

جهان: مفعول

✓ جمله: صفت از نوع مشترک یا قید همیشه گرفت.

✓ جمله جهان: مفعول

فروغ روی حق: گروه مسندی

دان: فعل نهاد ان محذوف است (تو)

حق: نهاد

اندر: حروف اضافه _وی متمم

ز: حرف اضافه

پیدایی: متمم (ی) نسبت

پنهان: مسند

مفضل، روزی در نزدیک مزار شریف پیامبر اکرم (ص) نشسته بود که دید شخصی با یکی از دوستانش به آنجا آمده است و در ضمن صحبت هایش وجود خدا و نبوت را رد میکند.

مفضل به شدت به سخنان او اعتراض کرد و آن گمراه، جواب گفت که اگر از شاگردان جعفر بن محمد (ع) هستی، باید بدانی که او زیاد از این، سخنان ما را شنیده و با متانت جواب گفته است؛ لذا تو هم با ما شایسته سخن بگو.

بند 11 جمله است.

دانش زبانی :

نشسته بود: فعل ماضی بعید

مفضل: نهاد

✓ در نزدیک: حرف اضافه

✓ مزار: م الیه

شریف: صفت

✓ در نزدیک مزار شریف: گروه قیدی

پیامبر: مضاف الیه

اکرم: صفت

دید: فعل و نهاد آن محذوف

شخصی با یکی از دوستانش به آنجا آمده است: مفعول برای فعل دید

آمده است: فعل

شخصی: نهاد

با: حرف اضافه، یکی: متمم

از: حرف اضافه دوستانش متمم

به آنجا: متمم قیدی

✓ در ضمن صحبت هایش: گروه قیدی

صحبت هایش: م الیه

وجود خدا و نبوت: مفعول

✓ رد: مسند

✓ می کند: فعل اسنادی

مفضل...: نهاد

به شدت: متمم قیدی

به سخنان متمم_ او مضاف الیه

✓ اعتراض : مفعول

✓ کرد: فعل ساده

گفت : فعل... که اگر از شاگردان.... مفعول برای فعل گفت

آن گمراه: گروه نهادی

هستی: فعل اسنادی_ (ی) نهاد اجباری

از شاگردان جعفر بن محمد (ع) متمم در نقش مسند

✓ باید: قید الزام

بدانی: فعل_ (ی): نهاد اجباری

(که او را زیاد... مفعول برای فعل بدانی)

شنیده است: فعل_ او نهاد محذوف

سخنان ما: مفعول

زیاد از این : متمم قیدی

با متانت: متمم قیدی

جواب: مفعول_ گفته است: فعل_ نهاد محذوف

لذا: حرف الزام

تو: نهاد

هم: حروف تسویه ✓

شایسته: قید

باما: متمم

سخن: مفعول بگو: فعل امر

پاراگراف دوم:

مفضلّ اندوهناک، نزد امام صادق (ع) رفت و ماجرا را برای ایشان گفت.
امام در پاسخ، حکمت های افرینش را این گونه بیان فرمودند:

ابتدا می کنم ای مفضلّ، به یاد کردن خلقت انسان. پس، عبرت گیر از آن. تفکر کن ای مفضلّ، در همهء اعضای بدن و تدبیر آن ها که هر یک برای هدفی و حاجتی آفریده شده اند؛ دست ها برای کار کردن، پاها برای راه رفتن، چشم ها برای دیدن. همچنین اگر در جمیع اعضا تأمل کنی، میبینی هر یک برای کاری خلق شده اند.

✓ جمله 15

رفت: فعل

مفضل : نهاد

اندوهناک: قید

نزد: حرف اضافه_ امام صادق(ع): متمم

گفت: فعل_ نهاد: محذوف

ماجرا: مفعول

برای ایشان: متمم

بیان فرمودند: فعل مرکب

امام: نهاد

در پاسخ: متمم

حکمت های آفرینش: مفعول

این گونه: قید

ابتدا می کنم: فعل مرکب

م..نهاد اجباری

✓ (جمله سه جزئی گذرا به متمم)

به یاد کردن خلقت انسان: متمم

✓ پس: قید

✓ گیر: فعل_ نهاد محذوف_ مفعول عبرت

از آن: متمم.. (جمله چهار جزیی گذرا به مفعول و متمم)

تفکر کن: فعل_ نهاد محذوف (سه جزیی گذرا به متمم)

ای مفضل: ندا و منادا_ شبه جمله

در همهء اعضای بدن: گروه متممی

همه: صفت مبهم_ اعضا هسته و متمم_ بدن: وابسته پسین (مضاف الیه)

تدبیر آنها: عطف به متمم (و در تدبیر آنها)

✓ شده اند: فعل اسنادی

هریک: نهاد

برای هدفی و حاجتی: متمم

✓ آفریده: مسند

دست ها: نهاد

برای کار کردن: متمم - آفریده مسند

شده اند: فعل

پاها: نهاد

برای راه رفتن: متمم

آفریده: مسند_ شده اند: فعل

چشم ها: نهاد

برای دیدن: متمم

آفریده: مسند_ شده اند: فعل

✓ هم چنین: قید

اگر: حرف شرط

در جمیع اعضا: متمم_ جمیع: وابسته پیشین_ صفت مبهم_ (اعضاهسته و متمم)

تأمل کنی: فعل مرکب و نهاد (ی اجباری)

✓ می بینی: فعل_ (ی) نهاد اجباری_ هریک برای کاری خلق شده

اند_ مفعول برای فعل می بینی

هریک: نهاد

برای کاری: متمم

خلق: مسند

شده اند: فعل اسنادی_ ماضی نقلی

♦ پاراگراف سوم

مفضل گفت: ای مولای من! گروهی می گویند که اینها کار طبیعت است. حضرت فرمود: پیرس از ایشان که آیا این طبیعت که شما می گوید، علم و قدرت دارد بر این کارها یا نه؟ اگر گویند که علم قدرت دارد، پس به خدا قائل شده اند و او را ((طبیعت)) نام کرده اند؛ زیرا معلوم است که طبیعت را شعور و اراده نیست؛ و اگر گویند که طبیعت را علم اراده نیست، پس معلوم است که این کارها از طبیعت بی شعور، صادر نمی شود.

جمله 19

□ فرمود: فعل_ (پیرس.... تمام جمله بعد مفعول برای فعل فرمود)

پیرس: فعل_ نهاد محذوف..

که: حرف ربط

می گوید: فعل

شما: نهاد

این طبیعت علم و قدرت دارد.. مفعول برای فعل می گوید

این طبیعت: مفعول

دارد: فعل_ (د) نهاد اجباری

علم و قدرت: مفعول

بر: حرف اضافه_ این کارها: متمم

یا نه: یا ندارد فعل (حذف به قرینه لفظی)

اگر: حرف شرط

گویند: فعل_ (ند) نهاد اجباری

علم قدرت_ مفعول_ دارد فعل

پس: قید (بنا بر این)

به خدا: متمم

قائل: مسند_ شده اند: فعل اسنادی

اورا: مفعول_ طبیعت مسند

نام کرده اند: فعل (نام نهادن).. (جمله چهار جزئی گذرا به مفعول و مسند)

زیرا: حرف تعلیل

معلوم: مسند_ است_ فعل اسنادی_ نهاد محذوف

که: حرف ربط

را: حرف اضافه (برای)

طبیعت: متمم

شعور و اراده: نهاد

نیست: فعل خاص (وجود ندارد)

گویند: فعل_ (ند نهاد اجباری) (که طبیعت را...مفعول برای گویند

را: تغییر فعل

علم و اراده: مفعول_ نیست: فعل خاص.. نهاد طبیعت

پس: قید

معلوم: مسند_ است: فعل اسنادی_ نهاد محذوف

این کارها: نهاد

از طبیعت بی شعور: گروه متممی

صادر: مسند_ نمی شود (فعل اسنادی)

گفت ۱

ای مولای من ۲

گروهی می گویند ۳

که اینها کار طبیعت است. ۴

حضرت فرمود: ۵

پرس از ایشان ۶

که ایا این طبیعت که شما میگوید ۷

،علم و قدرت دارد بر این کارها ۸

✓ یا نه ۹

اگر گویند ۱۰

که علم قدرت دارد، ۱۱

پس به خدا قائل شده اند ۱۲

و او را ((طبیعت)) نام کرده اند ۱۳

؛ زیرا معلوم است ۱۴

که طبیعت را شعور و اراده نیست ۱۵

؛ و اگر گویند ۱۶

که طبیعت را علم اراده نیست ۱۷

، پس معلوم است ۱۸

که این کارها از ... صادر نمیشود. ۱۹

♦ پاراگراف چهارم:

ای مفضل! چه کسی دل را در میان سینه قرار داده و پنهان کرده و پیراهنی که پرده ی دل است، بر روی آن پوشانیده و دنده ها را بر بالای آن حافظ گردانیده، با گوشت و پوستی که بر روی دنده ها قرار داده، برای آنکه از خارج، چیزی بر آن وارد نشود که موجب جراحت آن گردد؟ چه کسی شش را با دزنِ رل قرار داده که پیوسته در حرکت است و باز نمی ایستد؟ برای آنکه حرارت در دل جمع نشود که آدمی را تلف کند.

جمله 4

جمله اول

ای: حرف ندا_ مفضل: ندا

جمله دوم:

قرار داده است: فعل_ (حذف به قرینه لفظی)

چه کسی: نهاد

دل: مفعول

در میان: حرف اضافه

سینه: متمم

جمله سوم

کرده است: فعل_ (حذف به قرینه لفظی)

نهاد: محذوف (او)

مفعول: محذوف (آن را)

پنهان: مسند (چهار جزئی گذرا به مسند و مفعول)

جمله چهارم

است: فعل اسنادی

پیراهنی: نهاد

که: حرف ربط

پرده ی دل: گروه مسندی_ (پرده هسته و مسند_ دل مضاف الیه)

جمله پنجم: پوشانیده است: فعل_ نهاد (محذوف)

بر روی: حرف اضافه_ آن: متمم

جمله ششم: گردانیده است: فعل اسنادی (حذف به قرینه لفظی) نهاد

محذوف

حافظ: مسند

بر بالای: حرف اضافه

آن: متمم

✓ مفعول در جمله اول محذوف است، آن را، جمله چهار جزئی گذرا

به مسند و مفعول

جمله هفتم

قرار داده است: فعل_ نهاد محذوف

با: حرف اضافه_ گوشت و پوستی: متمم

که: حرف ربط

بر روی: حرف اضافه

دنده ها: متمم

جمله هشتم

نشود: فعل اسنادی

وارد: مسند

چیزی: نهاد

بر آن: متمم

از خارج: متمم قیدی

بر آي: حرف اضافه

آن: متمم

که: حرف ربط

جمله نهم:

گردد: فعل اسنادی_ نهاد محذوف

موجب جراحت آن: متمم در نقش مسند(موجب: حرف اضافه)

جمله دهم :

قرار داده است: فعل ماضی نقلی

چه کسی: نهاد

شش: مفعول

بادزن: مسند_ دل: مضاف الیه_ جمله 4 جزئی گذرا به مسند و مفعول

جمله یازدهم

است: فعل اسنادی_ نهاد محذوف

در حرکت: متمم در نقش مسند

که: حرف ربط

پیوسته: قید

جمله دوازدهم : نمی ایستد: فعل_ نهاد اجباری (د)

باز: قید

جمله سیزدهم : نشود: فعل اسنادی

حرارات: نهاد

در دل: متمم

جمع: مسند

جمله چهاردهم

کند: فعل_ نهاد اجباری

آدمی: مفعول

تلف: مسند_ جمله 4 جزئی گذرا به مفعول و مسند

♦ پاراگراف پنجم

ای مفضل! اکنون تامل کن در قوه ها و فواید آنها که حق تعالی در وجود انسان قرار داده است. اگر از این قوه ها حافظه را نمی داشت، چگونه بود حال او و چه خلل ها داخل می شد در امور و زندگانی و کارهای او! زیرا در خاطرش نمی ماند که از او چه در نزد مردم است و از مردم چه در نزد اوست؛ چه داده است و چه گرفته است

و در خاطرش نبود آنچه را دیده و آنچه را شنیده و آنچه گفته و آنچه به او گفته اند و به یاد نداشت که چه کسی به او نیکی کرده و چه کسی به او بدی کرده است و چه چیز نفع دارد او را و چه چیز ضرر دارد .

جمله...21

جمله اول

ای: حرف ندا_ مفضل منادا

جمله دو

تامل کن: فعل امر و نهاد آن تو محذوف

اکنون: قید

در قوه ها و فواید آنها:

گروه متمی (قوه و فواید هسته و متمم_ها: وابسته پسین_ آن ها: وابسته پسین و مضاف الیه)

جمله سوم:

قرار داده است: فعل: ماضی نقلی

حق تعالی: گروه نهادی (حق هسته و نهاد_ تعالی صفت و وابسته پسین)

در وجود: متمم

مفعول در جمله حذف شده است_ جمله سه جزئی گذرا به مفعول (آن)؟

جمله چهار

نمی داشت: فعل_ نهاد محذوف

حافظه: مفعول

اگر: حرف شرط

از این قوه ها: گروه متممی

جمله پنج

بود: فعل اسنادی

چگونه: مسند

حال او: گروه نهادی

جمله شش

می شد: فعل اسنادی

داخل: مسند

چه خلل ها: گروه نهادی

در امور و زندگانی و کارهای او: گروه متممی_ امور و زندگانی و کار

هسته متمم_ او: مضاف الیه

جمله هفت

نمی ماند: فعل_ نهاد(محدوف) (آن)

در خاطرش: متمم

جمله هشت

است: فعل خاص (وجود دارد)

چه: نهاد_ ضمیر پرسشی

که: حرف ربط

از او: متمم

در نزد: حرف اضافه

مردم: متمم

جمله نهم

است: فعل خاص (وجود دارد)

چه: نهاد

از مردم: متمم

نزد او: متمم

جمله ده

داده است: فعل ماضی نقلی_ نهاد محذوف

چه: ضمیر پرسشی_ مفعول

جمله یازده

گرفته است: فعل_ نهاد محذوف

چه: ضمیر پرسشی_ مفعول

جمله دوازده

نبود: فعل خاص (وجود نداشت)_ نهاد (محذوف) (آن)

در خاطرش: گروه متممی (خاطره هسته و متمم_ مثل: مضاف الیه_ وابسته
پسین

آنچه را دیده_ و آنچه را شنیده_ و آنچه را به او گفته اند: مفعول برای
فعل نبود

جمله سیزده

دیده است: فعل حذف به قرینه لفظی_ نهاد محذوف

آنچه را: مفعول_ آنچه: ضمیر پرسشی

جمله چهارده

شنیده است: فعل_ حذف به قرینه لفظی_ نهاد محذوف

انچه را:مفعول

جمله پانزده

گفته است:فعل_ حذف به قرینه لفظی_ نهاد محذوف

آنچه:مفعول

جمله شانزده

گفته اند:فعل_(ند)نهاد اجباری

به او:متمم_(مفعول آن چه را حذف شده است)

جمله هفده

به یاد نداشت:فعل مرکب پیشوندی(نهاد حذف شده)

چه کسی به او نیکی کرده است:مفعول برای فعل به یاد نداشت

جمله هجده

کرده است:فعل

چه کسی:نهاد

نیکی:مفعول

به او: متمم

جمله نوزدهم

کرده است: فعل

چه کسی: نهاد

بدی: مفعول به او: متمم

جمله بیست

دارد: فعل

چه چیز: نهاد

نفع: مفعول

او: متمم

را: برای حرف اضافه

جمله بیست و یک

دارد: فعل

چه چیز: نهاد

ضرر: مفعول

◆ پاراگراف ششم

و نعمت و فراموشی در آدمی، اگر تامل کنی، عظیم تر است از نعمت یادآوری. اگر فراموشی در آدمی نبود، هیچ کس از مصیبتی آرامش نمیافت کینه ی هیچ کس از سینه اش بیرون نمی شد و از هیچ یک از نعمت های دنیا بهره مند نمی شد؛ برای آنکه آسیب هایی که بر او وارد شده، همیشه در برابر او بود و امید نداشت که شخصی که دشمن اوست، از احوال او غافل گردد؛ یا حسودی، لحظه ای از فکر او بپردازد. پس نمیبینی که خداوند حکیم حافظه و فراموشی را در آدمی قرار داده و هر دو ضد یکدیگرند؟ در هر یک مصلحتی هست که وصف نمی توان کرد.

✓ جمله 17

جمله اول

تامل کنی: فعل_ (ی) نهاد اجباری

و در نعمت فراموشی: گروه متممی (نعمت هسته و متمم_ فراموشی صفت نسبی وابسته پسین)

اگر: حرف شرط

جمله دوم

است: فعل اسنادی_ نهاد محذوف

عظیم تر: مسند

از نعمت یاد آوری: گروه متممی

جمله سوم

نبود: فعل خاص

فراموشی: نهاد

در آدمی: متمم_ (ی) در آدمی وحدت است؟

اگر: حرف شرط

جمله چهارم

نمی یافت: فعل

هیچ کس: نهاد

آرامش: مسند

از مصیبتی: متمم ((ی) در مصیبتی وحدت است یک مصیبت)؟

جمله پنجم

نمیشد: فعل خاص_ (نمی رفت)

کینه هیچ کس: گروه نهادی_ (کینه نهاد و هسته_ هیچ کس ضمیر مبهم و مضاف الیه)

از: حرف اضافه

سینه اش: سینه مضاف الیه_ (ش) وابسته وابسته مضاف الیه

بیرون: قید

جمله ششم

نمی شد: فعل اسنادی_ نهاد او محذوف

بهره مند: مسند

از هیچ یک: متمم_ (هیچ یک ضمیر مبهم)

از نعمت های دنیا: گروه متممی (نعمت هسته و متمم_ ها: وابسته

پسین_ دنیا: مضاف الیه و وابسته پسین)

جمله هفت

شده است: فعل اسنادی_ (است حذف به قرینه لفظی)

وارد: مسند

آسیب های: نهاد

که: حرف ربط

بر او: متمم

جمله هشت

بود: فعل خاص وجود داشت_ نهاد محذوف آن

در برابر او: متمم در نقش مسند(در برابر: حرف اضافه ..او: متمم)

جمله نهم

نداشت: فعل_ نهاد او محذوف

امید: مفعول

جمله ده

است: فعل

شخصی: نهاد

دشمن او: گروه مسندی

که: حرف ربط

جمله یازده

گردد:فعل اسنادی_ نهاد او محذوف

غافل_ مسند

از احوال او: گروه متممی

جمله دوازدهم

پیردازد:فعل

حسودی:نهاد

از فکر او: گروه متممی

یا حرف عطف

لحظه ای:قید زمان

جمله سیزده

نمی بینی:فعل(ی)نهاد اجباری

✓ پس:قید بنابراین

جمله چهاردهم

قرار داده است: فعل

خداوند حکیم: گروه نهادی

حافظه و فراموشی: مفعول

در آدمی: گروه متممی

جمله پانزدهم

ند: (هستند) فعل

هر دو: نهاد

ضد یکدیگر: مسند

جمله شانزدهم

هست: فعل خاص

مصلحتی: نهاد

در هر یک: متمم_هر یک ضمیر مبهم

جمله هفدهم

✓ نمی توان کرد: فعل نهاد محذوف

وصف: مسند

آن: مفعول که محذوف است.

جمله 4 جزئی گذرا به مفعول و مسند

◆ □ پاراگراف هفتم

ای مفضل، درباره آن صفتی که از میان سایر حیوانات، ویژه ی انسان است، تفکر کن که آن ((حیا)) است. اگر حیا نمی بود، هیچ کس مهمانداری نمی کرد و وفا به وعده ها نمی نمود و نیاز های مردم را بر نمی آورد؛ به کسی نیکی نمی کرد و از بدی ها دوری نمی کرد؛ حتی بسیاری از امور را مردم برای حیا به عمل می آورند؛ زیرا برخی از مردم اگر از یکدیگر شرم نمی کردند، حق پدر و مادر را نیز به جا نمی آوردند و صله ی رحم و احسان به خویشان نمی کردند و امانت های مردم را پس نمی دادند و ترک معاصی نمی کردند.

جمله 16

جمله اول

ای مفضل: ندا و منادا

جمله دوم

است: فعل اسنادی (نهاد محذوف آن)

ویژه انسان: گروه مسندی

جمله سوم

تفکر کن: فعل نهاد تو محذوف

درباره: حرف اضافه

آن صفتی: متمم

که: حرف ربط

از میان: حرف اضافه _ سایر حیوانات: گروه متممی _ سایر: صفت مبهم

حیوانات: هسته و متمم

جمله چهارم

است: فعل اسنادی

حیا: مسند

آن: نهاد

جمله پنجم

نمی بود: فعل خاص

حیا: نهاد

اگر: حرف شرط

جمله ششم

نمی کرد: فعل

مهمانداری: مفعول

هیچ کس: نهاد

جمله هفتم

نمی نمود: فعل (نهاد محذوف)

وفا: مفعول

به وعده ها: متمم

جمله هشت

بر نمی آورد: فعل (نهاد محذوف)

نیاز های:مفعول

مردم:مضاف الیه

جمله نهم

نمی کرد:فعل(نهاد محذوف)

نیکی:مفعول

به کسی:متمم

جمله دهم

✓ دوری نمی کرد:فعل مرکب (نهاد محذوف)

از بدی ها:متمم

جمله یازدهم

به عمل می آورند:فعل

مردم:نهاد

بسیاری از:قید

امور را:مفعول

برای:حرف اضافه

حیا: متمم

جمله دوازدهم

شرم نمی کرد: فعل

برخی از مردم: نهاد

اگر: حرف شرط

از یکدیگر: متمم _ یکدیگر ضمیر مبهم

جمله سیزدهم

به جا نمی آورد: فعل (ند نهاد اجباری)

حق: مفعول

پدر و مادر: مضاف الیه

نیز: قید

جمله چهاردهم

نمی کردند: فعل (ند نهاد اجباری)

صله رحم و احسان: مفعول

به خودشان: متمم

جمله پانزدهم

پس نمی دادند: فعل (ند نهاد اجباری)

امانت های: مفعول

مردم: مضاف الیه

جمله شانزدهم

ترک نمی کردند: فعل (ند نهاد اجباری)

معاصی: مفعول

♦ پاراگراف هشتم

پس، داده است خداوند علیم به آدمی آنچه صلاح دین و دنیای او در آنهاست و منع کرده است از آدمی، دانستن امری چند را که در شان و طاقت او نیست دانستن آنها؛ مانند انور آینده و آنچه در دل های مردم است و مانند اینها.

جمله ۱۵

داده است: فعل ماضی نقلی

خداوند علیم: گروه نهادی

آنچه: ضمیر پرشی در نقش مفعول

به آدمی: متمم

جمله دوم

است: فعل خاص

صلاح دین و دنیای او: گروه نهادی

صلاح هسته و نهاد

دین: وابسته پسین و مضاف الیه_ دنیا عطف به وابسته و مضاف

الیه_ (او) وابسته و مضاف الیه

در آنها: متمم

جمله سوم

منع کرده است: فعل_ نهاد_ محذوف

از آدمی: متمم

دانستن امری چند را: مفعول

جمله چهارم

نیست: فعل اسنادی

دانستن آنها: گروه نهادی

که: حرف ربط

درشان و طاقت او: گروه متممی در نقش مسند

مانند: حرف اضافه_ امور آینده: گروه متممی_ امور هسته و متمم و

آینده: صفت

جمله پنجم

است: فعل خاص

آنچه: نهاد

در دل های مردم: گروه متممی

جمله ششم

فعل است: که به قرینه لفظی حذف شده است

نهاد: آن و محذوف است

مانند اینها: متمم در نقش مسند

◆ □ پاراگراف نهم

تا ممل کن ای مفضل، در مصلحت پنهان کردن عمر هر کس از او، زیرا که
اگر مقدار عمر خود را بداند، اگر عمرش کوتاه باشد، زندگی بر او ناگوار
خواهد بود و اگر بداند که عمرش دراز خواهد بود، امید بقا خواهد
داشت.

جمله اول

تأمل کن: فعل و نهاد آن محذوف است (گذرا به متمم ۳ جزئی)

در مصلحت پنهان کردن عمر هر کس از او: متمم

در: حرف اضافه مصلحت هسته و متمم

✓ پنهان کردن: وابسته پسین و مضاف الیه

عمر: وابسته وابسته و مضاف الیه

هر کس: وابسته وابسته و مضاف الیه (ضمیر مبهم)

از او: متمم

جمله دوم

ای مفضل: شبه جمله_ ندا و منادا

جمله سوم

بداند: فعل (د) نهاد اجباری

مقدار عمر خود را: گروه مفعولی

زیرا که: حرف تعلیل

اگر: حرف شرط

جمله چهارم

باشد: فعل اسنادی

کوتاه: مسند

عمرش: گروه نهادی_ عمر هسته و نهاد_ (ش) مضاف الیه وابسته پسین

اگر: حرف شرط

جمله پنجم

خواهد بود: فعل

ناگوار: مسند

زندگی: نهاد

بر او: متمم

جمله ششم

بداند: فعل و نهاد (د) اجباری

اگر: حرف شرط

مفعول: جمله بعد (که عمرش دراز خواهد بود)

جمله هفتم

خواهد بود: فعل

عمرش: نهاد

دراز: مسند

جمله هشتم

خواهد داشت: فعل_ او نهاد محذوف

امید بقا: گروه مفعولی_ امید هسته و مفعول_ بقا: وابسته پسین و مضاف الیه.

♦ پاراگراف دهم

و بدان ای مفضل! که نیاز اصلی آدمی به زندگانی، نان و آب است. پس نظر کن که چگونه تدبیر کرده است در این دو چیز؛ زیرا که چون آدمی را احتیاج به آب، شدید تر است از احتیاج به نان، بنا بر آنکه صبر او بر گرسنگی زیاده است از صبر بر تشنگی، و احتیاجش به آب بیشتر است از احتیاج به نان؛ لذا آب را فراوان گردانیده است.

جمله نهم

جمله اول

بدان: فعل نهاد محذوف

که نیاز آدمی به زندگانی.... مفعول برای فعل بدان

جمله دوم

ای مفضل: ندا و منادا

جمله سوم

است: فعل اسنادی

نیاز اصلی آدمی: گروه مسندی (نیاز هسته و مسند اصلی وابسته و صفت
ادمی وابسته و وابسته و صفت)

نان و آب: نهاد

به زندگانی: متمم

که: حرف ربط

جمله چهارم

نظر کن: فعل_ نهاد محذوف

پس: قید

که: حرف ربط

جمله پنجم

✓ تدبیر : مفعول

✓ کرده است: فعل و نهاد محذوف

چگونه: قید

در این دو چیز: گروه متممی_ (جمله سه جزئی گذرا به متمم)

چیز: هسته و متمم_ این وابسته پیشین صفت اشاره_ دو وابسته پیشین_ صفت

شمارشی

جمله شش

است: فعل اسنادی

احتیاج: نهاد

شدید تر: مسند

به آب: متمم

را: برای حرف اضافه

آدمی: متمم

چون: حرف ربط_ زیرا که_ حرف تعلیل

از احتیاج: متمم

به نان: متمم

جمله هفت

است: فعل اسنادی

صبر او: گروه نهادی

زیاده: مسند

بنابر: حرف اضافه

آن: متمم

که: حرف ربط

بر گرسنگی: متمم

جمله هشت

است: فعل

احتیاجش: گروه نهادی

به آب: متمم

شدید تر: مسند

از احتیاج: متمم

به نان: متمم

جمله نهم

✓ لذا: بنابر این: قید

گردانیده است: فعل اسنادی_ نهاد محذوف

فراوان:مسند

آب:مفعول (4جزئی گذرا به مفعول و مسند)

◆□ پاراگراف یازدهم

و اگر آدمی را هرگز دردی نمی رسید، به چه چیز ترک می کرد گناهان
را و به چه چیز تواضع می کرد برای خدا و تضرع می کرد نزد او؟ و به
چه چیز مهربانی می کرد به مردم و صدقات می نمود به مساکین؟ نمی
بینی کسی را که به دردی دچار شد، خضوع می کند و به درگاه خدا
روی می آورد و طلب عافیت می کند و دست می گشاید به دادن
صدقه؟ پس نمی بینی که حکیم علیم در هر امری، آنچه به عمل
آورده، همه موافق حکمت است و راه خطا در آن نیست؟

جمله 6

جمله اول

نمی رسید:فعل

دردی:نهاد

را:حرف اضافه _ آدمی متمم

هرگز:قید تاکید

اگر:حرف شرط

جمله دوم

ترك مي كرد: فعل نهاد محذوف

گناهان را: مفعول

چه چيز: ضمير پرسشي و متمم

جمله سوم

تواضع مي كرد: فعل نهاد و محذوف

براي حرف اضافه خدا متمم

جمله چهارم

تضرع مي كرد: فعل مركب و نهاد محذوف

نزد: حرف اضافه او: متمم

جمله پنجم

مي كرد: فعل نهاد محذوف

مهرباني: مفعول

به چه چيز: متمم

به مردم: متمم

جمله ششم

می نمود: فعل نهاد محذوف

صدقات: مفعول

به مساکین: متمم

جمله هفتم

نمیبینی: فعل (ی) نهاد اجباری

(کسی را که به دردی دچار شد) مفعول نمی بینی

جمله هشتم

شد: فعل اسنادی _ نهاد محذوف

دچار: مسند

به دردی: متمم

که: حرف ربط

جمله نهم

خضوع می کند: فعل _ نهاد (د) اجباری

جمله دهم

روی می آورند: فعل مرکب

نهاد: محذوف است

به درگاه خدا: گروه متممی_ درگاه هسته متمم_ خدا: وابسته پسین_ مضاف
الیه

جمله یازدهم

طلب می کند: فعل_ نهاد(د) اجباری

عاقبت: مفعول

جمله دوازدهم

می گشاید: فعل نهاد(د) اجباری

دست: مفعول

به دادن صدقه: گروه متممی(دادن هسته و متمم_ صدقه مضاف الیه)

جمله سیزدهم

نمی بینی: فعل_ نهاد(ی) اجباری

که خداوند حکیم که در هر امری... مفعول

پس: قید

جمله چهاردهم

به عمل آورده است: فعل مرکب پیش وندی

حکیم علیم: نهاد(حکیم هسته و نهاد علیم صفت)

در هر امری: گروه متممی_هر:وابسته و صفت مبهم امر: متمم(ی)نکره

جمله پانزدهم

است:فعل اسنادی

موافق حکمت:گروه مسندی_موافق هسته و مسند حکمت مضاف الیه

همه:ضمیر مبهم و نهاد

جمله شانزدهم

نیست:فعل خاص

راه خطا:گروه نهادی_راه:نهاد و هسته_خطا صفت

در آن:متمم

♦پاراگراف دوازده

مفضل گفت:چون سخن بدینجا رسید،مولای من فرمود:برو، آنگاه به نماز ایستاد.پس من شاد و خوشحال برگشتم به آنچه از معرفت مرا حاصل شد و خدا را حمد کردم.

جمله ۳۰

جمله اول

گفت:فعل

مفضل:نهاد

چون سخن بدینجا رسید:مفعول برای فعل گفت

جمله دوم

رسید:فعل

سخن:نهاد

به این جا:متمم قیدی(این صفت وابسته پیشین جا متمم)

چون:حرف ربط

جمله سوم

فرمود:فعل

مولای من:گروه نهادی(مولا هسته ونهاد من وابسته پسین ومضاف الیه)

برو:مفعول برای فرمود

جمله چهارم

برو:فعل نهاد تو محذوف

جمله پنجم

ایستاد:فعل

خود:نهاد

آنگاه:قید زمان

به نماز: متمم

جمله ششم

بر گشتم: فعل

من: نهاد

شاد و خوشحال: قید حالت

جمله هفت

شد: فعل اسنادی

حاصل: مسند

آنچه: نهاد

از معرفت: متمم

جمله هشت

حمد کردم: فعل (م نهاد اجباری)

خدا را: مفعول

تحلیلگر: خانم ناهید سالاروند ✓